

EKKLESIA AMSTERDAM zondag 11 april 2021

De derde Emmausganger

Kees Kok

Je bent optimistisch of pessimistisch van aard. Je ziet het somber in of je blijft er ondanks alles in geloven. Maar de feiten zijn niet bepaald rooskleurig. Iemand op wie je al je hoop had gesteld, is opgepakt en vermoord door het regime. Het gebeurde in Jeruzalem, zoals vandaag in Wit Rusland, Myanmar en op talloze andere plaatsen die het wereldnieuws niet halen. De Emmausgangers waren aanhangers van Jezus van Nazaret. Ze hadden al hun kaarten op hem gezet. Hij zou het Joodse land bevrijden van de Romeinse bezetter en de nieuwe vredeskoning van Israël worden, zoals ooit David en Salomo. Zij zagen zichzelf al naast hem tronen, de een rechts, de ander links van hem. Maar het is anders gelopen: Jezus is, na beschuldiging van godslastering door de overheden van zijn volk, en op verdenking van schennis van de keizerlijke majesteit door de Romeinse bezetter, als een terrorist aan een kruis opgehangen, samen met twee echte misdadigers, de een rechts, de ander links van hem.

De Emmausgangers zijn gedesoriënteerd. Wat moeten ze doen? Zich aansluiten bij de gewapende opstandelingen die het daarna nog minstens een eeuw zouden volhouden, ten koste van heel veel doden? Moeten ze achter een van de vele nieuwe messiassen aanlopen? Of capituleren voor de Romeinen en zich aansluiten bij de heersende wereldmacht? Pikant detail: toen Lukas zijn evangelie schreef, was Emmaus een Romeinse vesting. Ze weten het niet. Ze zien het niet meer zitten. Hun ogen zijn overmeesterd door de feiten, verblind door tranen om wat ze hebben gezien.

Er voegt zich een derde persoon bij hen die zij niet kennen, niet herkennen. Hij hoort hun klaagzang aan en zegt dat ze er niets van begrepen hebben: als je je eigen boeken, Mozes en de Profeten, goed leest, dan weet je dat de messias dit alles moest lijden en 'zijn heerlijkheid binnegaan'. Want het masterplan van deze messias steunt niet op de verheerlijking van macht en geweld, maar op het onwankelbare vertrouwen dat het anders kan en moet op deze aarde, eerlijker, rechtvaardiger, 'heerlijker'. En dat begint altijd bij jezelf, met het reactiveren van je slome hart door het opnieuw af te stemmen op die Tien Woorden van Mozes door ze van hun religieuze verstening te ontdoen en in je binnenste te beitelten. En het profetische visioen van het breken en delen op wereldschaal begint in eigen huis, aan eigen tafel. Op het moment dat Jezus dat nog eens voordoet, gaan hun ogen open en herkennen zij hem. En op hetzelfde moment verdwijnt hij uit hun ogen.

Want dat is de crux van het verhaal, van heel het evangelie, van alle vier: de messias kan niet blijven, hij zou al gauw een ordinaire machthebber worden, aan wie de slaafse volgelingen al hun eigen verantwoordelijkheden afstaan. Wat van hem blijft, is zijn geest. Die zet de slome harten van de Emmausgangers in vuur en vlam, zij keren op hun schreden terug naar Jeruzalem.

Ook daar in Jeruzalem duikt Jezus weer op. Plotseling staat hij midden tussen zijn elf overgebleven leerlingen: 'Vrede zij jullie.' Die zijn verbijsterd, ze denken een spook te zien. Maar Jezus toont hun zijn handen en voeten met de drie dagen oude wonden. Hij is het echt. Hij eet zelfs een gebakken visje mee. Zij ondervinden hem aan den lijve.

De verhalen aan het eind van de evangeliën over Jezus' lichamelijk verschijnen na zijn dood, voor hij 'ten hemel vaart', lijken vooral bedoeld om te benadrukken dat hij er werkelijk

geweest is. Niet als een fantasie, een *fantasma*, een spook, een geest, maar als een sterfelijk mens van vlees en bloed, als been van ons gebeente en vlees van ons vlees. Hij kwam geen goddelijke religie brengen, geen bovenaardse filosofie, geen verheven leer voor ingewijden. Hij kwam in het spoor, in de geest en de wijsheid van 'Mozes en de Profeten', voordoen, vóórleven, wat het betekent om in levende lijve waarlijk en waardig mens te zijn. Hij heeft zijn eigen naam, heel zijn wezen, verbonden met het grote program dat vervat ligt in de Naam van Israëls God. En zijn leerlingen, worden erop uitgestuurd om dat zelfde program uit te voeren en zo die Naam te heiligen, uit te roepen en te 'verheerlijken' onder alle volkeren: te beginnen in Jeruzalem.

Als Lukas zijn evangelie schrijft, is Jeruzalem door de Romeinen tot een puinhoop gereduceerd, en hij zegt dus dat dat evangelie op alle puinhopen en massagraven van deze wereld moet worden uitgeroepen, overal waar bommen, tanks en verraders de dienst uitmaken, waar de menselijke waardigheid met voeten wordt getreden. Nog altijd is de lijst van die landen en steden zo eindeloos dat onze ogen erdoor overmeesterd worden en wij de neiging hebben om de moed en de hoop op te te geven. Wij zijn allemaal Emmausgangers, op weg waarheen? Wachtend op een reisgenoot, iemand die ons onderricht, ons voedt, die onze harten in vuur en vlam zet, en doet omkeren.

Het verhaal over de Emmausgangers is ook een metafoor voor wat liturgie is: wij komen bijeen om ons te laten ompraten en bijpraten, om onze slome harten te reactiveren en om het brood te breken en te delen. Om ons verstand te laten openen en ons af te stemmen op waar het nu eigenlijk om gaat in deze wereld. Waar gaat het dus om? De Nederlandse dichter A. Marja heeft dat zestig jaar geleden in zijn gedicht 'De derde Emmaüs-ganger' zo verwoord (een fragment):

het gaat niet om het dood gaan en daarna
het gaat om het leven als
de leliën des velds om het eten en drinken verdelen
zodat ieder verzadigd wordt en er ruimte komt
voor wat eigenlijk pas leven is:
de bruiloft en het dansen en het vrijen
het luisteren en luieren en leren
en het meetellen van de timmermannetjes
van de hoeren en hadjememaars en vissers
tussen de witgekalkte graven
tussen de spekulanten in en om de tempels
tussen de priesters en professoren
en al die pilatussen
die donders goed beter weten.

'Het gaat niet om het dood gaan en daarna', maar om 'het leven als de leliën des velds'. De aarde biedt brood genoeg voor al wat leeft, en waar dat gedeeld wordt, ontstaat ruimte voor een leven in vreugde, ook voor de maatschappelijk minderwaardig geachte timmermannetjes, hoeren, zwervers, vissers en vreemdelingen. Leven in vreugde: dansen, luisteren en luieren en leren, vrijen, eten en drinken. Dat is 'Gods wil', zo komt zijn koninkrijk dichterbij, als een lichaam, als het 'lichaam van de messias'. Niet het dode, verminkte, gemartelde lichaam, maar het levende, 'verheerlijkte' lichaam. Heerlijkheid, dat is leven in

volle glorie. 'In de hoge', 'in de gloria'. En hoe zou dat moeten zonder levend lichaam, zonder ogen, handen en voeten? Misschien zijn ze toch niet zo vreemd, die postmortale verschijningsverhalen aan het eind van de evangeliën. Als wij onze dode geliefden in herinnering roepen, of ze verschijnen plotseling voor ons geestes oog, dan zien wij ze zoals ze waren: als levende, niet als dode lichamen.

Uiteindelijk verdwijnt ook het lichaam van Jezus van de aardbodem, net als alle gestorvenen, de hemel in, god weet waarheen. Zijn zon gaat onder, de hemel dicht. Maar zijn volgelingen weten zich door hem gesterkt, geladen met zijn heilige geestkracht 'uit den hoge'. Ze zijn niet langer lamgeslagen, gevangen in het 'lichaam des doods' - zoals Paulus het ergens noemt (Romeinen 7:24) - maar weten zich leden van een doorgeest, messiaans lichaam, dat zich vanuit Jeruzalem over de aarde zal uitstrekken. Over deze aarde waar wij thuishoren, waar ons lichaam uit voortgekomen is en waarnaar het terugkeert. En waarop wij ons leven leven in de hoop op een nieuwe aarde. 'Lachen wordt gehoord, als uw laatste woord dit verscheurd heelal prachtig maken zal.' Dat wensen wij elkaar en alle mensen toe.